

PETROL ve JEOFİZİK ARAŞTIRMALAR

FERHAN SANLAV
Jeofizik Y.Müh.
T.P.A.O Genel Md.Mv.

Cumhuriyetimizin 50. yılını kutladığımız bu dönemde ileriye baktığımız zaman insanlığın büyük sorunlarla karşı karşıya olduğuna görüyoruz. Ve hatta bunların bir kısmını yaşamaya bile başladık. Meselâ enerji krizi gibi. Enerji krizi çeşitli memleketlerde farklı nedenlerle ortaya çıkmış bulunmaktadır. Misal olarak:

Amerika'da tabii gazın tüketiciye ucuz fiyatla satış zorunluğu aramaları kısıtlanmış, tabii gaz bulamayanlar petrole dönmüş, bu ise petrol ithalâtını kaçırılmış, Arap petrol boykotu ve üretim kısıtlaması ise ithalâtı sekteye uğratmış ve kriz başlamıştır.

Kanada'da problem Batı Kanadada üretilen ve evvelce Amerika'ya satılan petrolün Doğu Kanada'ya nakli konusudur. Evvelce Doğu Kanada'nın ihtiyacı, Ortadoğudan ithalât yoluyla karşılanmaktaydı.

İngiltere'de ise problem daha ziyade işçi sendikaları İngiliz Hükümeti ilişkilerine bağlı olarak yeterince kömür üretememesiyle ortaya çıkmıştır.

Hollanda'da ise hertürlü ihtiyaçları için yeterince tabii gaz memleketlerinde çıkarılıyor, ancak ihracat rafinerileri

./..

ve Petrokimya Tesisleri için ham petrol bulmakta güçlük çekiyorlar.

Fransa, İtalya ve Japonya uzun vadeli politikaları sonucu dünyanın çeşitli yerlerinde geliştirdikleri ham petrol kaynaklarından istifade ediyorlar. Bunlar arasında en çok etkilenen Japonya.

Almanya, Arap Bloku dışında tabii gaz ve ham petrol bulmakta bir hayli başarılı.

Gelişmekte olan ülkeler ise, malı olanaklarının kısıtlı olması nedeniyle çok daha müşkül durumdalar. Hem ham petrole hem de sanayi mamullerine yüksek fiyatlar ödemek zorundalar. Bu da dış ödemeler dengesini büyük çapta sarsacak durumda. Dolaysıyla yatırımlarında kısıtlamalar olacaktır.

Gelişmekte olan memleketler arasında olan ülkemizde de durum yukarıda arzettiğim şekilde, yani yalnız batının mamul maddelerine daha çok ödeme yapmakla kalmıyacağız, aldığımız petrole de yüksek fiyatlar vereceğiz. Mali gücümüz ise uzun vadede buna müsait değil. Yalnız 1974 yılında ham petrol için ödeyeceğimiz miktarın çeşitli faktörlere dayalı olarak 600-900 milyon Dolar arasında değişeceği tahmin edilmektedir.

Bu duruma göre yegane çıkar yol öz kaynaklarımızın harekete geçirilmesidir. Amerika'nın, Almanya'nın plânladığı gibi.

Buna, neden Enerji Seferberliği demiyelim.

./..

Şu halde bilinen linyit ve hidrolik potansiyelimizin ka-
len kullanılmayan kısmını istifadeye arzederken, son beş yıldan
beri yılda 3,5 milyon ton civarında sabitleşen memleket üretimini
yeni petrol sahaları bularak arttırmamız gerekmektedir.

Bilinen ve kullanılan enerji kaynaklarımıza ilaveten Geo-
termik ve diğer enerji kaynaklarımız da şüphesiz kıymetlendirile-
cektir.

Bu gibi konuları kendi ihtisas sahiplerine bırakarak pet-
rol konusunda ne yapabileceğimizi araştıralım:

Evvela şunu ifade edelim ki, Türkiye petrol yönünden et-
raflı olarak aranmış bir ülke değildir. Diğer taraftan Türkiyede
petrolün aranması ve bulunmasının kolay olmadığı da bilinmektedir.
Mesela Güney Doğuda Ortadoğu çapındaki antiklineller bir bir de-
linmiş, Raman ve Garzan hariç, hepsi kuru çıkmıştır. Raman ve Gar-
zan da sınırlı üretim vermişlerdir. Bir cümle ile özetlemek gere-
kirse, Güneydoğuda şimdiye kadar yapılan çalışmalar petrolün Alp-
in hareketlerde önce gelişen kapanlarda bulunduğunu ve stratigra-
fik kontrolün de çok önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Trakya havalsinin, Adana-İskenderun havalsinin, Tuz Gö-
lü baseninin kendine özgü problemleri vardır. Stratigrafikstrük-
türel ilişkilerin çok önemli olduğu bilinmektedir.

Deniz Aramalarına Gelince; Karşımıza bir problem çıkmak-
tadır. Deniz Derinliği. Bilhassa Kara Deniz'in çok büyük bir kısmı
200 metrenin altındadır. Bu da sondaj ve üretimde çeşitli prob-
lemler yaratmaktadır.

./..

Dünyanın bir çok denizlerine basenin karadaki kısmında petrol bulunduktan sonra gidilmiştir. Bu şartlar ise henüz Türkiye'de doğmamıştır veya basen tümüyle denizdedir.

Yukarıda söylemiş olduğlarımı iki şekilde yorumlanabilir; Optimist veya pesimist olarak. Benim yorumum ise tamamen optimisttir. Şu şartlarla ki Jeolojik ve Jeofizik etüdlerimiz tekniğin en son icaplarına göre yapılsın, açılan kuyularda aynı şekilde kıymetlendirilsin.

Diğer bir deyimle, Jeofizikçinin daha detaylı etüdlere yapması ve kıymetlendirmenin strüktürel olduğu kadar stratigrafik yönleriyle de çözümlenmesi gerekmektedir. Bunların yapılabilmesi için de petrol aramalarında mühim rol oynayan sismik çalışmaların sahalarda Digital metotlarla kaydı ve bunların elektronik bilgi işlem merkezlerinde kıymetlendirilmesi elzemdir.

Bu tür arama işlerinde görev alacak Jeofizikçinin de daha Üniversite sıralarında iken kuvvetli bir Jeolojik nosyonla ve kompleks problemlerin hallinde görev alacak nitelikte eğitilmesi gerekliliği vardır.

Dolayısıyla bu tür eğitim yapan Üniversitelerimize çok mühim görevler düşmektedir.